

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра підприємництва, торгівлі та логістики

(повне найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (НА МАТЕРІАЛАХ ТЗОВ
«ШАНС-2017»)

спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Економіка підприємства

(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
Групи ПТБ(ЕП)-41
Чак Владислав Володимирович

(підпис)

Керівник:
к.е.н., доцент
Фесіна Юрій Георгійович

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«15» 15 2024 р.
К.е.н., доцент
Гарант освітньої програми:
Каміньська Ірина Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2024 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права

Кафедра підприємництва, торгівлі та логістики

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма: Економіка підприємства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

«___» _____ 202_ р.

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Чак Владислав Володимирович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи: Підвищення ефективності господарської діяльності підприємства (на матеріалах ТзОВ «Шанс-2017»)

Керівник роботи: к.е.н., доцент Фесіна Ю.Г.

затверджені наказом закладу вищої освіти від «30» грудня 2023 р. № 493/01-02

2. Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «___» _____ 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: бухгалтерська та статистична звітність, нормативно-правові документи, законодавча база, літературні джерела інформації тощо.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити): ВСТУП, РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА, ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ, ДОДАТКИ.

5. Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу:

Лист 1. Теоретичні дослідження сутності поняття «ефективність діяльності»

Лист 2. Основні показники господарської діяльності підприємства

Лист 3. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Лист 4. Аналіз ефективності використання основних засобів

Лист 5. Аналіз ефективності управління оборотними засобами підприємства

Лист 6. Узагальнюючі результати ефективності господарської діяльності підприємства

Лист 7. Результати за інвестиційним проектом з вирощування кеїлу

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання видав	завдання прийняв
<i>Теоретичний розділ</i>	<i>Фесіна Ю.Г.</i>		
<i>Аналітичний розділ</i>	<i>Фесіна Ю.Г.</i>		
<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>Фесіна Ю.Г.</i>		
<i>Нормоконтроль</i>	<i>Хомяк Н.В.</i>		

7. Дата видачі завдання 01 вересня 2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	<i>Обирнування теми</i>	<i>до 29.09.2023</i>	<i>Виконано</i>
2.	<i>Огляд літератури із досліджуваної проблеми</i>	<i>до 28.10.2023</i>	<i>Виконано</i>
3.	<i>Теоретичний розділ</i>	<i>до 29.12.2023</i>	<i>Виконано</i>
4.	<i>Аналітичний розділ</i>	<i>до 09.03.2024</i>	<i>Виконано</i>
5.	<i>Висновки та пропозиції</i>	<i>до 30.03.2024</i>	<i>Виконано</i>
6.	<i>Формування списку використаних джерел</i>	<i>до 13.04.2024</i>	<i>Виконано</i>
7.	<i>Формування додатків</i>	<i>до 04.05.2024</i>	<i>Виконано</i>
8.	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу</i>	<i>до 11.05.2024</i>	<i>Виконано</i>
9.	<i>Нормоконтроль</i>	<i>до 01.06.2024</i>	<i>Виконано</i>
10.	<i>Інструментальна перевірка на академічний плагіат</i>	<i>до 04.06.2024</i>	<i>Виконано</i>
11.	<i>Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту</i>	<i>до 06.06.2024</i>	<i>Виконано</i>

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

Чак В.В.

(прізвище, ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

Фесіна Ю.Г.

(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Чак В.В. Підвищення ефективності господарської діяльності підприємства (на матеріалах ТзОВ «Шанс-2017»). Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Економіка підприємства» спеціальності 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2024.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, перелік джерел посилання включає 50 пунктів, 7 додатків.

У роботі досліджено економічну сутність та види ефективності господарської діяльності підприємства, розглянуто вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності діяльності підприємства та систему показників оцінки ефективності діяльності підприємства. Подано загальну характеристику підприємства та аналіз основних показників його діяльності, аналіз та оцінку часткових та узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності підприємства. До роботи сформовані висновки та пропозиції.

Ключові слова: ефективність діяльності, ефект, підприємство, часткові показники ефективності діяльності, узагальнюючі показники ефективності діяльності.

ANNOTATION

Chuck V.V. Increasing the efficiency of the enterprise's economic activity (based on the materials of Shans-2017 LLC). Manuscript.

Bachelor's qualification work of OP "Economics of enterprise" specialty 076 Entrepreneurship, trade and exchange activity. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2024.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two sections, conclusions and proposals, the list of reference sources includes 50 items, 7 appendices.

The paper examines the economic essence and types of efficiency of the enterprise's economic activity, examines the domestic and foreign experience of evaluating the efficiency of the enterprise and the system of indicators for evaluating the efficiency of the enterprise. The general characteristics of the enterprise and the analysis of the main indicators of its activity, the analysis and assessment of partial and general indicators of the efficiency of the economic activity of the enterprise are presented. Conclusions and proposals have been drawn up for the work.

Key words: efficiency of activity, effect, enterprise, partial indicators of activity efficiency, generalized indicators of activity efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Економічна сутність та види ефективності діяльності підприємства	9
1.2. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності діяльності підприємства	14
1.3. Система показників оцінки ефективності діяльності підприємства	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	25
2.1. Загальна характеристика підприємства та аналіз основних показників його діяльності	25
2.2. Аналіз та оцінка часткових показників ефективності господарської діяльності підприємства	30
2.3. Аналіз та оцінка узагальнюючих показників ефективності господарської діяльності підприємства	38
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	45
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ	53
ДОДАТКИ	58

ВСТУП

Сьогодні, при здійсненні своєї діяльності сучасними підприємствами, досягнення максимально можливого позитивного ефекту можливе лише за умови постійного підвищення ефективності їх господарської діяльності. Високу ефективність сучасних підприємств дуже важко, а часом і неможливо підтримувати на необхідному рівні через жорсткі умови господарювання. Надзвичайно важливим чинником є також здатність до адаптації та гнучкості ведення ефективної господарської діяльності в сучасних конкурентних умовах.

В свій час, на проблеми підвищення ефективності господарської діяльності сучасних підприємств звертали прискіпливу увагу такі теоретики та практики, як: В.Г. Андрійчук, М.А. Болух, Ф.Ф. Бутинець, С.О. Іщук, Б.М. Мізюк, Н.С. Краснокутська, О.С. Федонін, В.М. Панасюк та багато інших дослідників.

Але, варто зазначити, що незважаючи на значну кількість наукових доробків за вищезгаданою проблематикою, багато питань лишилися не в повній мірі розкритими та вимагають подальших досліджень.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є розгляд теоретичних основ та розробка відповідних методичних положень для підвищення ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Одночасно з цим, для досягнення мети кваліфікаційної роботи бакалавра потрібно вирішити такі завдання:

- 1) Розглянути існуючі дефініції поняття «ефективність господарської діяльності» в наукових статтях різних авторів;
- 2) здійснити аналіз виробничо-господарської діяльності досліджуваного підприємства ТзОВ «Шанс-2017»;
- 3) за допомогою проведеного аналізу оцінити ефективність господарської діяльності вищезгаданого підприємства;

4) розробити та запропонувати до впровадження певні заходи для підвищення рівня ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є заходи для підвищення ефективності господарської діяльності підприємства ТЗОВ «Шанс-2017» на основі проведеного економічного аналізу.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних положень щодо ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства та шляхів її підвищення.

Методи дослідження. Для успішного виконання усіх завдань у процесі написання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані різноманітні методи дослідження, а саме: фінансовий аналіз, економічний аналіз, методи синтезу, дедукції, методи логічного узагальнення отриманих результатів та багато інших.

Практичне значення одержаних результатів полягає у доведенні теоретичних положень за результатами дослідження до конкретних рекомендацій задля підвищення ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти, нормативно-правові документи, наукові статті вітчизняних і зарубіжних вчених, які розглядають таку проблематику. Фактографічна інформація, яка була використана в процесі нашого дослідження, містить офіційні дані Державного комітету статистики України, бухгалтерську та статистичну звітність підприємства за 2021–2023 рр.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність та види ефективності діяльності підприємства

На сучасному етапі господарювання, стратегічні напрямки підвищення ефективності діяльності підприємств відіграють важливу роль для нашої країни. Варто зазначити, що успішна реалізація головних віх розвитку вітчизняних підприємств передбачає успішне проведення господарської діяльності з достатньою ефективністю. Для того, щоб бути успішним протягом тривалого періоду часу, щоб вижити в конкурентній боротьбі та досягти своїх цілей, діяльність підприємства повинна бути насамперед ефективною.

Важливими передумовами успішної та ефективної господарської діяльності будь-яких підприємств є проблема обмеженості необхідних ресурсів та постійна боротьба задля підвищення ефективності господарювання. Як свідчать наукові дослідження, ощадне та ефективне використання необхідних ресурсів в повній мірі задовольняє максимум потреб підприємства та дозволяє досягнути запланованого результату.

В той же час, ефективність є економічною категорією, яка відбиває співвідношення між отриманими результатами та витраченими на досягнення цих результатів ресурсами. Варто зазначити, що результати виробництва можна представити як в вартісній, так і натуральній формах. Тому доцільною є ідентифікація різних видів ефективності відповідно до різних аспектів виробничо-господарської діяльності підприємства, які треба оцінити [1, с. 246].

Економічна сутність категорії «ефективність» на мікрорівні дає уявлення про взаємозв'язок між розміром отриманого результату та величиною інвестованих чи використаних ресурсів. Для повного розкриття економічної сутності поняття ефективності діяльності підприємства варто чітко розмежувати

такі категорії як «результат діяльності підприємства», «ефект», «ефективність діяльності підприємства», «критерій ефективності» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. – Розкриття сутності ефективності діяльності підприємства

Категорія	Характеристика
Результат діяльності підприємства	<p>Він характеризує наслідки різних видів діяльності в усіх сферах господарювання.</p> <p>Причому, операційні результати можуть бути встановлені через величину виготовленої продукції.</p> <p>Наслідком фінансової діяльності можна вважати отримані кошти як плату за оренду основних засобів, одержані дивіденди та проценти, інші доходи тощо.</p> <p>В той же час, науково-технічними результатами є доходи від продажу прав на існуючі на господарюючому підприємстві об'єкти інтелектуальної власності.</p> <p>Соціальні, екологічні та інші наслідки господарської діяльності підприємства будуть мати значення лише при розрахунку ефективності діяльності у вартісному вираженні.</p>
Ефект	<p>Економічна категорія, яка показує наскільки отримані результати діяльності переважають над витратами, що виникли під час її здійснення. Однак, варто наголосити, що абсолютний розмір отриманого ефекту не свідчить про ступінь результативності роботи. Ефект діяльності господарювання підприємства може бути таким самим, а рівень використання необхідних ресурсів, натомість, різним.</p>
Ефективність діяльності підприємств	<p>Економічна категорія, яка відображає відповідність отриманих результатів та понесених підприємством витрат до генеральної мети діяльності та інтересів власників підприємства.</p> <p>В той же час, економічна ефективність має багато різновидів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - економічна ефективність показує співвідношення між витратами та результатами діяльності підприємства, що виражене у грошовій формі; - соціальна ефективність показує відповідність витрат і соціальних результатів щодо соціальних інтересів суспільства; - екологічна ефективність відображає відповідність діяльності до екологічних наслідків; - інші види ефективності тощо.
Критерій ефективності	<p>Економічна категорія, що вказує на можливість здійснення оцінки ефективності та є її мірилом.</p>

Сьогодні детальне дослідження категорії «ефективність господарської діяльності» розглядається під призмою комплексного економічного аналізу, де цьому поняттю присвячені розділи стратегічного, поточного та календарного аналізу. Саме при аналізі оцінюється реальна ефективність господарської діяльності, виявляються зовнішні та внутрішні фактори її зміни, потенційні можливості та наявні резерви підвищення. Якісний та реалістичний аналіз

ефективності діяльності суб'єкта господарювання є передумовою для процесу прийняття управлінських рішень, що пов'язані з встановленням ціни, обсягів та напрямку діяльності, заміни застарілого обладнання, використання новітніх технологій тощо.

До основних завдань аналізу ефективності діяльності можна віднести:

- виокремлення критеріїв та показників успішного господарювання;
- встановлення зовнішніх та внутрішніх чинників наявного стану;
- прийняття оптимальних управлінських рішень;
- виокремлення резервів зростання ефективності господарської діяльності підприємства [2, с. 58].

Варто зазначити, що підвищення ефективності господарської діяльності є надзвичайно важливим моментом в умовах нинішньої економічної ситуації. Для точної та детальної оцінки ефективності діяльності підприємства необхідні як часткові, так і узагальнюючі показники.

Оцінка рівня ефективності господарювання здійснюється через оцінювання та аналіз відповідних кількісних характеристик, які показують співвідношення між результатами та витратами підприємства та деяких якісних характеристик. Будь-яке вітчизняне підприємство відповідно до своїх генеральних цілей та згідно визначених критеріїв формує підходящу систему показників оцінки рівня ефективності господарювання, за якими можна оцінити відповідність головним інтересам.

Як свідчить наукова література, *показник оцінки рівня ефективності діяльності підприємства* визначається як відношення результатів господарської діяльності до витрат на цю діяльність:

$$\text{Прямий показник ефективності} = \frac{\text{Результат}}{\text{Витрати}}, \quad (1.1)$$

Економічна сутність поняття «витрати» охоплює всі необхідні ресурси, які споживає у своїй виробничо-господарській діяльності підприємство.

Здійснюючи оцінку ефективності господарської діяльності на різних етапах можуть бути використані різноманітні показники витрат, які є частковими чи узагальнюючими. Як відомо, витрати можуть виражатися в вартісному чи натуральному вираженні. Але, варто зазначити, що витрати, які оцінюються у натуральних показниках є проміжним етапом аналізу, так як основні показники ефективності господарської виражаються у вартісних показниках.

В той же час, до сьогодні не існує регламентованої системи показників для оцінки ефективності діяльності. Ці показники будуть варіюватися в залежності від виду економічної діяльності, форми власності, розмірів та цілей господарювання.

Як свідчать наукові дослідження, при формуванні якісної системи показників ефективності господарської діяльності, варто дотримуватися певних засад, а саме:

- дотримання чіткого зв'язку між критеріями та системою відповідних показників ефективності діяльності;
- якісного та реалістичного відображення ефективності використовуваних підприємством ресурсів;
- встановлення оптимальних можливостей використання показників ефективності щодо процесу управління різними етапами виробництва;
- використання провідними спеціалістами елементів стимулювання для зростання ефективності виробництва [3, С. 453–454].

За науковими джерелами, головний результат господарювання підприємства встановлюється за допомогою ряду показників, які бувають абсолютними та відносними. До абсолютних показників включають прибуток підприємства, інколи його порівнюють з доходом, а до відносних включають всі види рентабельності підприємства [4, с. 179].

Всі вітчизняні підприємства повинні постійно контролювати та оптимізувати процес відслідковування внутрішніх та зовнішніх факторів для розробки певних заходів підвищення ефективності діяльності.

Тому, з огляду на вищесказане виникає гостра необхідність деталізувати напрямки роботи для підвищення ефективності діяльності підприємства, серед яких можна виділити такі наступні аспекти.

Технологічні нововведення, під якими пропонується розуміти сучасні види автоматизації виробничого процесу та інформаційних технологій. Вони в свою чергу чинять важливий вплив на рівень та зміну ефективності виробництва продукції. Згідно принципу ланцюгової реакції вони призводять до суттєвих змін на технічному рівні та підвищують продуктивність технологічного обладнання, впливають на методи та форми організації виробничого процесу тощо.

Устаткуванню належить чільне місце серед заходів для підвищення ефективності насамперед виробничої діяльності вітчизняних підприємств. Варто зазначити, що продуктивність наявного обладнання значною мірою залежить від технічного рівня та відповідної організації сервісу та технічного обслуговування, від оптимальних строків експлуатації цього обладнання, коефіцієнта завантаження тощо.

Матеріали та енергія в свій час позитивно впливають на рівень ефективності господарської діяльності, якщо через їх використання вирішуються проблеми ресурсозбереження та зменшення матеріаломісткості, тим самим оптимізується процес управління матеріальними ресурсами.

Висококваліфікований персонал є одним з основних чинників зростання ефективності діяльності підприємства. Адже професійні компетентності працівників та підвищення продуктивності їх праці в основному зумовлені реальним мотиваційним механізмом та сприятливим психологічним кліматом в колективі.

Стиль управління у свою чергу є поєднанням професійної компетентності, ділових якостей та відповідної етики взаємовідносин в колективі та значно впливає на всі напрямки діяльності підприємства.

Державна економічна та соціальна політика значною мірою впливає на ефективність господарської діяльності підприємства. Головними елементами її є діяльність контролюючих організацій, законотворча та інституційна діяльність,

розробка фінансових важелів впливу, різноманітні економічні правила, контроль за процесом ціноутворення, здійснення ліцензування та патентування окремих видів діяльності; макроекономічні зміни; різноманітні програми реструктуризації державних підприємств тощо.

Структурні суспільні зміни також значним чином впливають на динаміку ефективності господарювання. Найбільш важливими є структурні зміни, що мають економічний та соціальний характер. Серед них: наукові дослідження та новітні розробки, склад та технічний рівень обладнання та устаткування; оптимальні масштаби виробництва та обсяги діяльності, співвідношення зайнятості населення в виробничій та невиробничій сферах, гендерний поділ персоналу, рівень їх освіченості, кваліфікації тощо.

Отож, підсумовуючи, варто зазначити, що лише комплексне використання всієї системи вищеподаних чинників дозволить забезпечити достатнє збільшення ефективності господарської діяльності. При цьому важливість та обов'язковість врахування зовнішніх факторів не є такою важливою на відміну від факторів внутрішніх [5, с. 462–464].

Причому, реалізація ефективної стратегії розвитку підприємства має на увазі проведення не лише результативної, але і ефективної господарської діяльності. За словами видатного економіста П. Друкера, результативність є наслідком того, що здійснюються необхідні дії, а ефективність – це наслідок того, наскільки вірно вони здійснюються [6, с. 116].

1.2. Вітчизняний та зарубіжний досвід оцінки ефективності діяльності підприємства

В нинішніх умовах ведення господарської діяльності, забезпечення ефективної роботи підприємств з випуску якісної та конкурентоздатної продукції є одним з головних завдань для управлінських працівників усіх рівнів. Як відомо, основною якісною характеристикою господарювання є ефективність

діяльності, що рахується головним фактором економічних перетворень та стратегічного розвитку. Тому виникла гостра потреба у дослідженні шляхів та резервів щодо підвищення ефективності господарювання підприємства.

Дослідженню проблематики оцінювання ефективності господарської діяльності підприємства присвятили свої наукові доробки багато вчених-економістів, як вітчизняних, так і закордонних.

У сучасній науковій літературі відображені дослідження, які намагаються вирішити проблеми ефективності господарської діяльності підприємств. Українські вчені досліджують не лише надважливі питання здійснення економічного аналізу ефективності виробництва, але також проблеми методології формування системи показників ефективності діяльності підприємства. До таких наукових доробків належать праці Абалкіна Л.І., Андрійчука Т.В., Баканова М.І., Безрукової Т.Л., Вороніна О.О., Гончарук А.Г., Ільїна А.І., Ільмінської С.А., Мниха Є.В., Покропивного С.Ф., Савицької Г.В., Хачатурова Т.С., Шеремета А.Д. та інших теоретиків та практиків.

Так, дослідник Турило А.М. говорить, що серед показників, що характеризують ці поняття, отриманий прибуток є найбільш поширеним і важливим [7, с. 35–44]. Вчені Інгільдєєва Е.Р. та Рубан Т.Є., у свою чергу наголошують на важливому значенні фінансового оцінювання, яке є наслідком комплексної взаємодії найбільш «важливих елементів системи функціонування фінансових відносин» [8, С. 128–133]. За свідченням цих авторів, прибуток характеризується комплексом виробничо-господарських факторів та відповідною системою показників, що відбивають наявність та ефективність використання фінансових ресурсів. Вони стверджують, що «прибуток є абсолютним показником, який в повній мірі характеризує успішність роботи підприємства та у свою чергу свідчить про рівень та якість виготовленої продукції, рівень продуктивності праці та собівартість» [8, с. 129].

Схожої думки дотримується вчений Горобець Т.А., зокрема він схиляється до того, що показники абсолютної прибутковості є основними щодо встановлення оцінок ефективності функціонування підприємства. Причому,

автор наголошує, що «в обліку і аналізі дають загальну оцінку фінансових результатів, які характеризуються системою абсолютних і відносних показників» [9, С. 77–86].

У свою чергу, група вчених, серед яких Матковський С.О., Гринкевич О.С., Сорочак О.З., Крамченко Л.І., Прокопович-Павлюк І.В. говорять, що кількісно виразити ефективність використання необхідних ресурсів підприємства дозволяють показники рентабельності [10].

У свою чергу, рентабельність «характеризує співвідношення прибутку та витрат» [11, с. 17–22]. Про головне призначення показників рентабельності діяльності вчений Мних Є.В. стверджує, що «за цими показниками доцільно проводити досліджувати доцільність вкладення капіталу, встановлювати обсяги випуску продукції, адже вони є параметральними характеристиками факторного середовища формування прибутку» [1, с. 240]. В той же час, автор уточнює, що рентабельність є чітким вираженням ефективності діяльності. Саме тому її детальний аналіз є надзвичайно важливим для реалізації основних моделей комплексних систем.

Що стосується питань про те, який показник рентабельності необхідно використовувати для найбільш чіткого та точного оцінювання ефективності діяльності підприємства, то тут підходи різноманітних авторів відрізняються. Найбільш загальними показниками для оцінювання ефективності діяльності підприємства науковці Маркар'ян Е.А. пропонує вважати рентабельність продукції, яка вже реалізована та рентабельність активів [12, с. 52].

Дещо відрізняється від цього твердження думка Сідун В.А., який стверджує, що для того, щоб точно встановити розмір прибутку та обсяг необхідних ресурсів для його досягнення необхідно використовувати рентабельність виробництва, адже «рентабельність виробництва є найбільш узагальнюючим, якісним показником економічної ефективності виробництва, ефективності функціонування підприємств певного сектору економіки» [13, с. 113].

Поряд з цим існує думка, що «для оцінки ефективності діяльності підприємства, обирається тільки один або декілька показників рентабельності.

Найвагомішим серед усіх показників рентабельності вважається рентабельність власного капіталу», яку висловлюють Рубан Т.Є. та Інгільдєєва Е.Р. [8, С. 128–133].

У свою чергу, науковці під егідою вченої Жук Н. під узагальнюючими показниками ефективності діяльності вітчизняного підприємства пропонують розуміти рентабельність виготовленої продукції, рентабельність активів, рентабельність продажу, рентабельність капіталу, рентабельність основних фондів, інвестицій тощо [14, С. 97–112].

В той же час, доцільно зазначити, що багато економістів пропонують використовувати для оцінки ефективності діяльності підприємств не один показник, а комплекс показників. Цей комплекс є частиною системи показників, яка використовується для аналізу ефективності діяльності підприємства та для досягнення його мети та виконання поставлених задач.

Головними перевагами показників рентабельності, що використовуються під час оцінювання ефективності діяльності будь-якого підприємства є те, що результати такого аналізу дають змогу відслідковувати динаміку зміни економічної ситуації за аналізований період. Причому, їх економічний зміст головним чином у тому, що вони дають уявлення про розмір прибутку, що отриманий з кожної одиниці коштів, що вкладені у підприємство. Тому, для якісної оцінки ефективності господарської діяльності, вчені та економісти-практики пропонують використовувати більш ширший набір показників для такої характеристики, а саме часткові показники.

В свою чергу, продуктивність праці є частковим показником ефективності використання персоналу, який достатньо часто використовують українські та іноземні науковці під час аналізу ефективності господарюючих підприємств. Такі вчені як Немцов В.Д., Довгань Л.С. у своїх наукових доробках свідчать, що «найважливішим показником ефективності виробництва є продуктивність живої праці» [15, с. 310]. В цей же час, продуктивність праці характеризується кількістю продукції, яка виготовлена за одиницю часу. Ці автори стверджують, що в повній мірі характеризує продуктивність праці лише той показник, що

рівний відношенню обсягу випущеної продукції відповідної якості у натуральному вираженні до витрат живої праці.

Доцільність розрахунку цього показника при оцінці ефективності господарської діяльності в тому, що праця у свою чергу є одним з найбільш важливих факторів виробництва, від якого значною мірою залежить успішність роботи підприємства та досягнення запланованих показників.

Через пояснення ефективності господарської діяльності підприємства як комплексної та багатогранної економічної категорії, багато вітчизняних та зарубіжних учених використовують відповідні групи показників для її розрахунку. З метою розробки відповідної системи класифікації та узагальнення підходів українських та іноземних вчених щодо найкращого використання показників для проведення оцінки ефективності діяльності спробуємо сформувати рейтинг найбільш використовуваних показників.

Варто зазначити, що багато вчених використовує ресурсний чи затратний підхід, оперуючи такими специфічними показниками як зарплатомісткість, матеріаловіддача та матеріаломісткість основних засобів, трудомісткість виготовленої продукції, капіталомісткість тощо.

На сучасному етапі господарювання доволі часто як узагальнюючий показник використовують розрахунок різних видів рентабельності. В той же час використовується також система відповідних збалансованих показників для прийняття правильних управлінських рішень.

Отож, аналізуючи одержані результати, ми можемо бачити достатньо різноманітні думки науковців та рекомендації використовувати різну кількість показників для оцінювання ефективності господарської діяльності досліджуваних підприємств. Тому, наріжним каменем виступає проблема відсутності єдиного підходу до здійснення оцінки ефективності діяльності підприємства та узгодженої системи показників.

Варіацію необхідних показників для розрахунку ефективності господарської діяльності підприємства можна обґрунтувати через різні бачення

сутності економічної категорії ефективність, а також її встановлення залежно від об'єкта, рівня розвитку та інших якісних чи кількісних характеристик.

Варто зазначити, що найчастіше вживаним виявився показник чистого прибутку, обсяг виготовленої та реалізованої продукції, показник продуктивності праці та рентабельність активів підприємства. Показники, які використовуються в процесі аналізу в основному відображають абсолютні характеристики господарської діяльності підприємства.

1.3. Система показників оцінки ефективності діяльності підприємства

Отже, як було досліджено вище, оцінка ефективності господарської діяльності будь-якого вітчизняного підприємства базується на аналізі різноманітних фінансових показників, серед яких: валовий та чистий прибуток, загальна рентабельність та рентабельність інвестицій, ліквідність та платоспроможність тощо. Але, формуючи список фінансових показників, на основі яких будуть схвалюватися стратегічні завдання, варто чітко враховувати всі важливі переваги та недоліки їх використання в реальних умовах господарювання. В діяльності американських підприємств найчастіше використовуються такі показники для оцінки їх ефективності:

- розмір чистого прибутку та отриманий прибуток на одну акцію;
- реальні грошові потоки;
- рентабельність інвестиційних вкладень;
- залишковий дохід;
- оцінена ринкова вартість підприємства [16, 17].

Але, варто зазначити, що сьогодні не існує єдиного підходу до визначення ефективності діяльності. Також не існує єдиного визначення поняття «ефективність управління діяльністю підприємства». Найбільш частіше під визначенням ефективності управління діяльністю підприємства вважають співвідношення одержаного результату з витратами (необхідними ресурсами)».

Поряд з цим існує ще таке визначення як «співвідношення одержаного кінцевого результату з запланованими завданнями та наміченими цілями».

Нами було досліджено, що залежно від сфери діяльності, від організаційно-правової форми підприємства, від форми подання звітності, виокремлюють такі категорії ефективності:

- технічна ефективність, яка передбачає, що отримані результати та понесені витрати будуть оцінені в натурально-речовій формі;

- економічна ефективність – результати та витрати представляються лише у вартісній формі;

- соціально-економічна ефективність передбачає ситуацію, коли враховуються одночасно і економічні, і соціальні наслідки господарювання [18, С. 194–296].

В той же час, комплексна система показників оцінювання ефективності господарської діяльності повинна:

- давати уявлення про точну кількість необхідних ресурсів, що споживаються підприємством;

- створювати оптимальні умови для залучення всіх можливих резервів підвищення ефективності господарювання;

- забезпечити підприємства детальною та точною інформацією для підвищення успішності господарювання;

- для кожного з використовуваних показників необхідно встановити їх нормативні значення [19, С. 113–116].

На сучасних вітчизняних підприємствах рекомендують використовувати такі методичні підходи до оцінки їх ефективності. Наприклад, традиційний підхід спирається на так звану модель Дюпона. Вона в свою чергу, пропонує здійснювати оцінку ефективності господарської діяльності за допомогою таких груп показників: узагальнюючих, тобто тих що характеризують ефективність діяльності підприємства через порівняння отриманих результатів з витратами, а

також часткових показників, які дають уявлення про ефективність використання окремих видів ресурсів підприємства.

Існує також багатокритеріальний підхід, який описаний в науковій літературі та нечасто використовується. Він пропонує до використання відповідні індекси ефективності, які достатньо важко інтерпретувати.

При здійсненні оцінки ефективності господарської діяльності на основі так званої системи «Performance Management», що в перекладі означає «управління результативністю» пропонується використання збалансованої системи індикаторів (BSC), яка включає цілий комплекс фінансових та нефінансових показників, за допомогою яких можна точно оцінити ринкову вартість підприємства.

Як відомо, будь-яке підприємство є відкритою економічною системою, на функціонування якої впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Причому, оцінка внутрішньої ефективності управління підприємством повинна базуватися на загальній оцінці ефективності господарювання за певними елементами, які створюють комплексну систему управління підприємством [20, 21].

Для проведення якісного аналізу, необхідно детально розглянути такі показники економічної ефективності господарської діяльності, які складаються з таких показників:

1. Рентабельність продажів. Цей показник характеризує один з найбільш важливих аспектів діяльності підприємства, а саме обсяги реалізації виготовленої продукції. Цей коефіцієнт пов'язує поточну та перспективну діяльність підприємства. Але варто зазначити, що він характеризує лише основну діяльність господарюючого суб'єкта та не характеризує фінансову діяльність.

Коефіцієнт рентабельності продажів можна розрахувати так:

$$P_{np} = \frac{Пзр}{Vзр} \times 100\% , \quad (1.1)$$

де P_{np} – рентабельність продажу продукції та послуг;

$P_{зр}$ – прибуток за календарний період;

$V_{зр}$ – обсяг продажів за певний період.

Зниження показника свідчить про зниження попиту на продукцію підприємства та в той же час і зниження рентабельності продажу.

2. Рентабельність активів.

Коефіцієнт рентабельності активів можна розрахувати за формулою:

$$R_{акт} = \frac{P_{зр}}{A_{зр}} \times 100\% , \quad (1.2)$$

де $R_{акт}$ – рентабельність активів підприємства;

$P_{зр}$ – чистий прибуток;

$A_{зр}$ – активи підприємства або підсумок балансу в кінці звітного періоду.

Вищеназваний показник характеризує ефективність інвестованого в майно підприємства як основного, так і оборотного капіталу. Якщо коефіцієнт має низьке значення, то це може свідчити про низький попит на продукцію підприємства.

3. Рентабельність основного капіталу.

В той же час, рентабельність основного капіталу можна обчислити за формулою:

$$R_{осн} = \frac{P_{зр}}{O_{к}} \times 100\% , \quad (1.3)$$

де $R_{осн}$ – рентабельність основного капіталу підприємства;

$P_{зр}$ – чистий прибуток за календарний період;

$O_{к}$ – основний капітал, не враховуючи амортизації на кінець періоду.

Чим вище значення коефіцієнта, тим вищою буде ефективність використання основного капіталу підприємства.

4. Рентабельність власного капіталу.

В той же час, рентабельність власного капіталу свідчить про ефективність використання саме тої частки капіталу, що вкладена у підприємство з власних джерел фінансування та розраховується за формулою:

$$P_B = \frac{P_{зр}}{C_k} \times 100\%, \quad (1.4)$$

де P_B – рентабельність власного капіталу;

$P_{зр}$ – чистий прибуток за розрахунковий період;

C_k – вартість власного капіталу в кінці періоду.

5. Рентабельність інвестицій.

Показник рентабельності інвестицій доцільно розраховувати так:

$$ROI = \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{власний капітал} + \text{довгострокові зобов'язання}} \times 100\%, \quad (1.5)$$

За допомогою цього показника можна оцінити ефективність діяльності підприємства, але лише тоді, коли керівний персонал має дані з подібних підприємств чи підрозділів.

6. Залишковий дохід.

Показник залишкового доходу часто інтерпретується як показник чистого прибутку підприємства, але він на відміну від останнього враховує вартість капіталу підприємства:

$$RI = \text{Операційний прибуток} - \text{Інвестиції} \times \text{Норма прибутку}, \quad (1.6)$$

За допомогою цього показника доцільно приймати управлінські рішення щодо продажі частини підприємства, тобто неефективних його підрозділів. Недоліком цього коефіцієнта є те, що він визначається в абсолютних величинах,

тому в цьому випадку важко порівнювати отриману ефективність різних підприємств [22, с. 57].

Отже, ефективність господарської діяльності підприємства є надзвичайно складною характеристикою, яка використовується для того, щоб детально оцінювати господарську діяльність підприємства, вносити корективи щодо запланованих показників, проявляти гнучкість та адаптивність, підбивати підсумки про його фінансовий стан, тощо.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТЗОВ «ШАНС-2017»

2.1. Загальна характеристика підприємства ТЗОВ «Шанс-2017» та аналіз основних показників його діяльності

На сучасному етапі розвитку економіки підприємствам варто формувати концепцію господарювання відповідно до напрямів свого розвитку та реальних можливостей адаптації до жорстких конкурентних умов для забезпечення успішного функціонування та досягнення прибутковості.

Сьогодні, аграрне виробництво є однією з головних сфер діяльності української економіки. Згідно статистичних даних, воно забезпечувало біля 9,3% валової доданої вартості у 2022 році. Продукції сільського господарства у 2023 році було виготовлено на суму близько 865705,0 млн грн, з них Волинська область займає 2,4% питомої ваги від усього обсягу [24].

Варто зазначити, що сільське господарство є дуже особливою та ризиковою сферою діяльності української економіки. Успішність цієї діяльності значною мірою залежить від кліматичних умов та від якості ґрунтів. Саме тому, основною умовою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності є зниження ступеня ризику від кліматичних умов та необхідне забезпечення ефективного розвитку аграрного сектору.

Нашим досліджуваним підприємством є Товариство з обмеженою відповідальністю «Шанс-2017» (скорочено – ТЗОВ «Шанс-2017»). Сьогодні – це аграрне підприємство, яке створене з метою вирощування сільськогосподарської продукції, її переробкою та з подальшою успішною реалізацією для задоволення потреб споживачів.

Основними видами господарювання товариства за класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) є:

- вирощування зернових, зерно-бобових сільськогосподарських культур;
- вирощування горіхів, ягідних чагарників, овочів та коренеплодів;
- оптова торгівля зерном та його похідними, горіхами, фруктами та овочами.

Дата державної реєстрації ТзОВ «Шанс-2017» зазначена 15 грудня 2016 року. Юридична адреса підприємства: 45213, Волинська обл., Ківерцівський район, село Журавичі, вул. Колгоспна, буд. 27. Форма організаційно-правової власності господарства зазначена як колективна.

Товариство має достатньо хороше економічне положення, розташоване недалеко районного центру Ківерці та міста Луцьк. Все це сприяє більш ефективному здійсненню процесу постачання необхідних запчастин, мінеральних добрив, засобів захисту рослин тощо. Варто зазначити, що землі досліджуваного підприємства розташовані в сприятливих природньо-кліматичних умовах.

Товариство ТзОВ «Шанс-2017» провадить свою діяльність згідно з Господарським кодексом, іншими нормативно-правовими документами, Статутом підприємства та колективним договором.

Статутний (початковий) капітал ТзОВ «Шанс-2017» був сформований з внесків засновників цього досліджуваного товариства. Він показує наявність власних джерел та достатність необхідних ресурсів для якісного формування активів. Одночасно з цим, розмір статутного капіталу свідчить про розмір колективної власності засновників.

Зрозуміло, що для сільськогосподарських підприємств існує велика потреба в кредитних ресурсах, яка часто пов'язується з значним розривом між припливом коштів та їх відпливом. Як свідчить статистика, отримані кредитні ресурси вітчизняні сільськогосподарські підприємства використовують так: на закупівлю палива та мастильних матеріалів іде приблизно біля 35% коштів, на придбання засобів захисту рослин біля 15%, на насіннєвий матеріал (38%) та на інші необхідні витрати.

В статуті цього товариства зазначено про вирощування багатьох видів продукції. Однак, сьогодні воно спеціалізується в основному на вирощуванні технічних культур, сої та зернових культур. Сьогодні, землі досліджуваного товариства засаджені в основному такою продукцією рослинництва, як: пшениця яра та озима (100 га), ріпак (40 га) та соняшник (150 га).

Довготерміною стратегією досліджуваного ТзОВ «Шанс-2017» є нарощування обсягів виробництва, збільшення врожайності, максимально можливе оновлення основних засобів, поліпшення матеріально-технічної бази та закупівля новітньої, більш прогресивної сільськогосподарської техніки тощо.

Нині, товариство має в наявності техніку для обробітку ґрунтів, а саме: трактор Т-150К, оборотний плуг ПОА-3-35А та обприскувач засобів захисту рослин Wiraх GH-23. Ясно, що цієї техніки недостатньо для ефективного здійснення виробничого процесу. В сезон посадки чи збору врожаю, товариство бере в оренду необхідну сільськогосподарську техніку, що в свій час допомагає здійснювати потрібний обробіток ґрунту, збирати врожаї, мінімізувати втрати під час обмолоту чи транспортування, підвищувати прибутковість та рентабельність, зменшувати шкідливий вплив на довкілля тощо.

Як сказано в засновницьких документах, товариство ТзОВ «Шанс-2017» було створене з метою успішного вирощування та переробки сільськогосподарських культур та їх продажу, виконання робіт та надання послуг по обробітку землі на основі вартісного характеру для досягнення значних економічних та соціальних результатів, отримання прибутку на наявних земельних ділянках, відповідно до чинного законодавства.

Дані аналізу основних техніко-економічних показників діяльності ТзОВ «Шанс2017» всі необхідні дані подані в таблиці 2.1.

Проаналізувавши отримані результати, можна зробити відповідні висновки:
– спостерігається зростання обсягу виготовленої продукції у 2022 році проти попереднього 2021 року на 10,2% та зниження в 2023 році проти 2022 року на 2227, 0,0 тис. грн;

Таблиця 2.1. Основні техніко-економічні показники діяльності ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн. (+, -)		Відносне відхилення, %	
				2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Обсяг виготовленої продукції, тис. грн.	23435,0	25817,0	23590,0	2382,0	-2227,0	10,2	Зм. в 1,1 рази
Виручка від реалізації валової продукції, тис. грн.	21500,0	23470,0	21540,0	1970,0	-1930,0	9,2	Зм. в 1,1 рази
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Валовий прибуток, тис. грн.	1410,0	2500,0	290,0	1090,0	-2210,0	77,3	Зм. в 8,6 рази
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-550,0	380,0	-2075,0	930,0	-2455,0	36. в 1,5 рази	Зм. в 5,4 рази
Річний фонд оплати праці, тис. грн.	1361,0	1410,0	1950,0	49,0	540,0	3,6	38,3
Середньооблікова чисельність, осіб	27,0	25,0	25,0	-2,0	0,0	-7,4	0,0
Середньомісячна зарплата, грн.	4200,0	4700,0	6500,0	340,0	1800,0	11,9	38,3
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1555,0	2245,0	1540,0	690,0	-705,0	44,4	Зм. в 1,5 рази
Середньорічна вартість оборотних коштів підприємства, тис. грн.	2330,0	2430,0	2468,0	100,0	38,0	4,3	1,6
Середньорічна вартість виробничих ресурсів, тис. грн.	3885,0	4675,0	4008,0	790,0	-667,0	20,3	Зм. в 1,2 рази
Продуктивність праці, тис. грн. / ос.	868,0	1033,0	944,0	165,0	-89,0	19,0	Зм. в 1,1 рази
Рентабельність (збитковість) підприємства, %	-14,2	8,1	-52,0	22,3	-60,1	36. в 1,8 рази	Зм. в 6,4 рази

– виручка від реалізації продукції, надання послуг та виконання робіт змінювалася прямо пропорційно до обсягу виготовленої продукції. За усіма досліджуваними роками немає стійкої тенденції, так як у 2023 році її величина знизилася в 1,1 рази проти попереднього року;

– собівартість реалізованої продукції зростала за усіма досліджуваними періодами на 3,1% та 4,1% відповідно;

– валовий прибуток підприємства збільшився у 2022 році за рахунок зростання собівартості продукції. Але, на жаль, вже у 2023 році цей показник зменшився в 8,6 рази;

– чистий прибуток досліджуване підприємство лише мало в 2022 році в розмірі 380,0 тис грн. Що стосується 2023 року, то товариство отримало збитки в розмірі 2075,0 тис. грн, що є дуже негативним моментом, адже свідчить про різке зниження ефективності діяльності;

– річний фонд оплати праці працівників підприємства у 2022 році зріс на 3,6%, а у 2023 році він зріс ще на 38,3%. Це відбувалося за рахунок підвищення розміру мінімальної заробітної плати;

– середньооблікова чисельність персоналу була найвищою в 2021 році, а у слідуючих роках знизилася до 25 осіб у зв'язку з звільненням двох осіб;

– середньомісячна зарплата за усіма досліджуваними періодами зростає: у 2022 році на 11,9 %, у 2023 році на 38,3 %, що пов'язано з зміною законодавства;

– середньорічна вартість основних засобів не мала стійкої тенденції та змінювалася за всі досліджувані роки: у 2022 році вона зросла на 44,4%, а у 2023 році знизилася в 1,5 рази;

– середньорічна вартість оборотних засобів за всі досліджувані роки зростала. Так, у 2022 році вона зросла на 4,3 % та ще зросла на 1,6% в крайньому досліджуваному 2023 році;

– динаміка продуктивності праці також немає стійкої тенденції. Вона зросла в 2022 році на 19,0% та знизилася в 1,1 рази в 2023 році;

– що стосується рентабельності, то за період 2021–2023 рр. підприємство було рентабельним лише в 2022 році та рівні 8,1%, а у 2021 та 2023 ми не можемо говорити про рентабельність, адже товариство не мало чистого прибутку.

Отож, аналіз техніко-економічних показників господарської діяльності досліджуваного товариства ТзОВ «Шанс-2017» показав, що воно було ефективним лише в 2022 році, але в 2023 році у зв'язку з військовими діями на території нашої держави значно погіршилися всі ці показники. Як відомо, головною проблемою підприємства є нерентабельність та неприбутковість діяльності в 2023 році, що було зумовлено зниженням валового прибутку, неотриманням чистого прибутку, зростанням собівартості, зниженням обсягу виготовленої продукції та іншими причинами, які варто дослідити більш детально.

2.2. Аналіз та оцінка часткових показників ефективності господарської діяльності досліджуваного підприємства

Для проведення узагальнюючого аналізу ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства нам варто спочатку провести аналіз ефективності використання необхідних ресурсів, як от: трудових ресурсів, основних засобів, оборотних коштів.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів підприємства

Як відомо, основним показником ефективності використання персоналу є аналіз продуктивності праці працівників підприємства. Спочатку проаналізуємо зміну фонду оплати праці працівників підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки, отримані розрахунки наведемо у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2. – Аналіз динаміки фонду оплати праці працівників
ТЗОВ «Шанс–2017» за 2021–2023 роки

Показники	Період			Абсолютне відхилення 2023 р. / 2021 р.,
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	+, –
Обсяг виготовленої продукції, тис. грн.	23435,0	25817,0	23590,0	155,0
Середньооблікова чисельність, чол.	27,0	25,0	25,0	-2,0
Відпрацьовано усіма працівниками, тис. люд.-год.	52,3	48,4	48,4	-3,9
Річний фонд оплати праці всіх працівників, тис. грн.	1361,0	1410,0	1950,0	589,0
Середньорічна оплата праці одного працівника, грн.	50400,0	56400,0	78000,0	27600,0
Середньомісячна оплата праці одного працівника, грн.	4200,0	4700,0	6500,0	2300,0
Середньоденна оплата праці одного працівника, грн.	200,0	224,0	310,0	110,0
Середньогодинна оплата праці одного працівника, грн.	25,0	28,0	39,0	14,0

Отож, як показали результати таблиці, обсяг виготовленої продукції зріс на 155,0 тис. грн у 2023 році проти 2021 року. Середньооблікова чисельність знизилася на 2 особи за цей же досліджуваний період.

Річний фонд оплати праці всіх працівників у 2023 році порівняно з 2021 роком збільшився на 589,0 тис. грн завдяки зростанню рівня заробітної плати, хоча одночасно з цим відбулося зменшення середньооблікової чисельності персоналу з 27 осіб у 2021 році до 25 осіб у 2023 році.

Що стосується рівня середньомісячної заробітної плати, то вона постійно зростала та склала у 2021 році 4200,0 грн, у 2022 році – 4700,0 грн, а у 2023 році заробітна плата ще збільшилася до 6500,0 грн, тобто абсолютне відхилення за ці досліджувані роки було 2300,0 грн.

Зрозуміло, що в такому випадку зростатиме також і середньоденна заробітна плата працівників досліджуваного підприємства. Так, у 2021 році вона була 200,0 грн, у 2022 – вже 224,0 грн, а у 2023 році – 310,0 грн. Так само зростає і

середньогодинна заробітна плата – з 25,0 грн. за 1 годину у 2021 році до 39,0 грн за 1 годину в 2023 році.

Далі нам варто проаналізувати та оцінити трудомісткість продукції підприємства. Відомо, що трудомісткість продукції є специфічним показником, який характеризує витрати робочого часу на виробництво одиниці продукції або інколи умовної одиниці. Зміну величини трудомісткості та її вплив на динаміку продуктивності праці працівника можна відслідкувати, маючи питому трудомісткість в розрахунку на 1000 грн. продукції підприємства (табл. 2.3).

Таблиця 2.3.– Аналіз трудомісткості продукції
ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показник	Період			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн., +, –		Відносне, %, рази	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Обсяг реалізації продукції, надання послуг чи виконання робіт, тис. грн.	21500,0	23470,0	21540,0	1970,0	-1930,0	9,2	Зм. в 1,1 рази
Відпрацьовано працівниками підприємства, тис. люд.-год.	52,3	48,4	48,4	-3,9	0,0	-7,4	0,0
Питома трудомісткість на 1000 грн., люд-год.	2,4	2,1	2,2	-0,3	0,1	-12,5	4,8
Середньогодинний виробіток працівника, грн.	411,1	485,0	449,0	73,9	-36,0	18,0	-7,4

Аналізуючи отримані дані, можна зробити висновок, що показник питомої трудомісткості у 2022 році знизився проти 2021 року на 0,3 люд.-год. Натомість, у 2023 році трудомісткість зросла на 0,1 люд-год. проти попереднього досліджуваного року, що в цілому є позитивною тенденцією.

В той же час, середньогодинний виробіток одного працівника досліджуваного товариства збільшується у 2022 році у порівнянні з попереднім 2021 роком на 73,9 грн, а у 2023 році натомість знижується на 36,0 люд-год.

Далі для оцінки ефективності використання персоналу необхідно розрахувати продуктивність праці. Як відомо, продуктивність праці є головним чинником зростання обсягу виготовлення продукції чи надання послуг. В загальному, продуктивність праці можна визначити за допомогою двох методів: за кількістю продукції, що виготовлена за одиницю часу, або ж за кількістю часу, який необхідно затратити на виготовлення одиниці продукції [27]. Аналіз та оцінка продуктивності праці персоналу товариства наведено у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Аналіз продуктивності праці працівників
ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Назва показника	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення 2023 р. / 2021 р., тис. грн. (+, –)
Обсяг реалізації продукції, тис. грн.	21500,0	23470,0	21540,0	40,0
Середньооблікова чисельність працівників, чол.	27,0	25,0	25,0	-2,0
Продуктивність праці, тис. грн. / чол.	797,0	939,0	862,0	65,0

Аналіз показує, що динаміка величини обсягу реалізації продукції за досліджуваними роками немає стійкої тенденції. Відбулося також зниження середньооблікової чисельності працівників, а динаміка продуктивності праці не має стійкої тенденції. Так, у 2022 році продуктивність праці дещо зросла, а у 2023 році вона знову знизилася. Абсолютне відхилення за досліджуваними роками становило 65,0 тис. грн / особу, що в цілому свідчить про ефективне використання трудових ресурсів.

Для зручності оцінки показники ефективності використання персоналу підприємства ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки подамо на рисунку 2.1.

Отож, за результатами аналізу, можна зробити відповідні висновки про погіршення показників ефективності використання персоналу досліджуваного товариства у 2023 році. Ця негативна тенденція в основному зумовлена тим, що в цьому ж році знизився обсяг реалізації продукції та середньооблікова чисельність персоналу товариства, що свідчить про його неефективне використання.

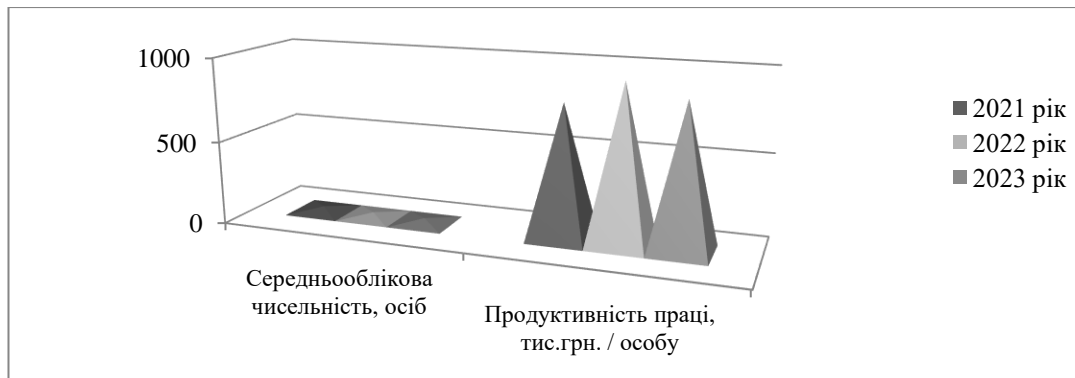

Рисунок 2.1. Основні показники ефективності використання персоналу ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Аналіз ефективності використання основних засобів

Як свідчить наукова література, основні засоби – «це засоби праці, які мають свою вартість та функціонують у виробництві тривалий час, по частинах переносячи свою вартість на готову продукцію» [29]. Аналіз наявності та структури основних засобів поданий у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5. – Аналіз наявності та структури основних засобів ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Групи основних засобів згідно податкової класифікації	Період			Питома вага, %		
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.
Будинки, споруди та передавальні пристрої	435,4	671,3	466,6	28,0	29,9	30,3
Машини та обладнання	793,1	1145,0	851,6	51,0	52,9	55,3
Транспортні засоби	233,0	336,8	134,0	15,0	12,0	8,7
Інструменти, прилади, інвентар, меблі	31,0	49,5	61,6	2,0	2,2	4,0
Тварини	-	-	-	-	-	-
Інші основні засоби	38,9	21,2	13,1	2,5	1,5	1,2
МШП	23,6	21,2	13,1	1,5	1,5	0,5
Інші необоротні матеріальні активи	-	-	-	-	-	-
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	1555,0	2245,0	1540,0	100,0	100,0	100,0

З вищеподаної таблиці стає очевидним, що така група основних засобів, як машини та обладнання займає найбільшу питому вагу за всіма досліджуваними роками, а саме: відповідно 51,0%, 52,9% та 55,3% відповідно. Дещо меншу питому вагу мають будинки, споруди та передавальні пристрої – 28,0%, 29,9% і 30,3% відповідно. В свою чергу, транспортні засоби мають ще меншу питому вагу – 15,0%,

12,0% і 8,7% відповідно. На групи інструменти, прилади, інвентар та меблі, інші основні засоби та малоцінні швидкозношуючі предмети припадає невеликий відсоток від загальної вартості основних засобів.

Для детальної характеристики технічного стану основних засобів товариства доцільно використати показники рівня зносу та рівня їх придатності, що подані в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6. – Аналіз зносу основних засобів

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показник	Період			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн., +, –		Відносне, %, рази	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Первісна вартість основних фондів, тис. грн.	2350,0	2390,0	2420,0	40,0	30,0	1,7	1,3
Знос основних фондів, тис. грн.	860,0	890,0	840,0	30,0	-50,0	3,5	-5,6
Рівень зносу основних фондів, %	36,6	37,2	34,7	0,6	-2,5	1,6	-6,7
Рівень придатності основних фондів, %	63,4	62,8	65,3	-0,6	2,5	-0,9	3,9

Як свідчать дані таблиці, первісна вартість основних засобів за весь досліджуваний період збільшується, відповідно на 1,7% та 1,3% в порівнянні з попередніми роками. Що стосується зносу основних засобів, то в 2022 році він збільшився, а у останньому досліджуваному році він знизився. Рівень зносу відповідно знизився в 2023 році та зріс рівень придатності, що свідчить про деяке оновлення основних засобів на підприємстві.

Наочно, динаміку рівня зносу та рівня придатності основних засобів подамо на рисунку 2.2.

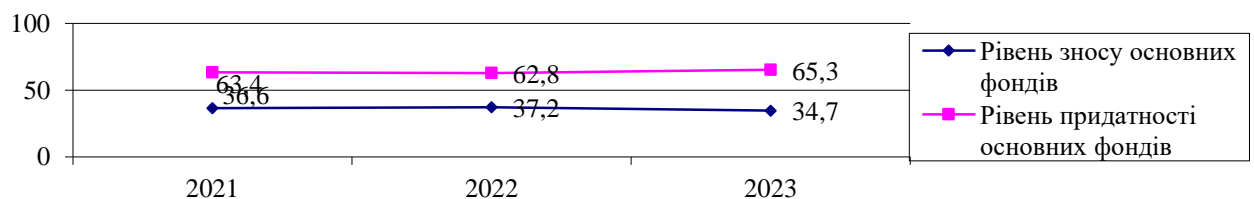

Рисунок 2.2. Динаміка рівня зносу та рівня придатності основних засобів

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Головним показником ефективності використання основних засобів на підприємствах, як відомо є фондівіддача та фондомісткість (табл. 2.7).

Таблиця 2.7. – Аналіз фондівіддачі та фондомісткості основних засобів
ТЗОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показники	Період			Відхилення 2023 р. / 2021 р.	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне, +, –	Відносне, %, рази
Обсяг виготовленої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	23435,0	25817,0	23590,0	155,0	0,6
Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	1555,0	2245,0	1540,0	-15,0	-0,9
Фондівіддача основних виробничих засобів, тис. грн. / тис. грн.	15,1	11,5	15,3	0,2	1,3
Фондомісткість основних виробничих засобів, тис. грн. / тис. грн.	0,07	0,09	0,06	-0,01	-14,3

Таким чином, на досліджуваному підприємстві за 2021–2023 роки відбувається незначне зростання фондівіддачі основних виробничих засобів та зниження фондомісткості, що в цілому є позитивним моментом у діяльності підприємства та може свідчити про ефективне управління ними.

Аналіз ефективності управління оборотними засобами підприємства

Як відомо, оборотні засоби підприємства включають в себе величину грошових засобів, розрахунків та також інших активів. Для здійснення їх аналізу нам необхідно розрахувати показники стану та ефективності їх використання.

Одним з таких показників є коефіцієнт обіговості оборотних засобів підприємства. Його можна розрахувати поділивши чистий дохід від реалізації продукції на середньорічний розмір оборотних засобів підприємства.

$$2021 \text{ рік: } K_o = 17200,0 / 2330,0 = 7,4;$$

$$2022 \text{ рік: } K_o = 18780,0 / 2430,0 = 7,7;$$

$$2023 \text{ рік: } K_o = 17240,0 / 2468,0 = 7,0.$$

Ще одним важливим показником є термін одного обороту оборотних засобів, який можна визначити як відношення кількості календарних днів в році (прийнято брати 360 днів) до коефіцієнта оборотності.

Він вказує на кількість днів, які необхідні підприємству для поповнення його оборотних засобів.

В 2021 році $Ч_о = 360/7,4 = 48,6$ днів, тобто приблизно 49 днів;

В 2022 році $Ч_о = 360/7,7 = 46,8$ днів, приблизно 47 днів;

В 2023 році $Ч_о = 360/7,0 = 51,4$ день, тобто 52 дні.

Значення цього показника було найменшим у 2022 році, тобто це означає, що досліджуваному підприємству потрібно менше днів для поповнення своїх оборотних засобів. У 2023 році цей показник зріс до 52 днів. В цілому на досліджуваному підприємстві спостерігається тенденція до збільшення часу одного обороту оборотних засобів, що є негативним в діяльності досліджуваного підприємства.

Далі нам необхідно провести аналіз виробничих запасів та дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства (табл. 2.8).

Таблиця 2.8. – Аналіз виробничих запасів і дебіторської заборгованості ТЗОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки, тис. грн.

Статті балансу	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення 2023 р. до 2021 р.
Запаси, з них:				
Виробничі запаси	250,0	255,0	265,0	15,0
Готова продукція	240,0	250,0	270,0	30,0
Товари	220,0	380,0	350,0	130,0
Усього	710,0	885,0	885,0	175,0
Поточна дебіторська заборгованість:				
За товари, роботи та послуги	1410,0	1470,0	1490,0	80,0
За розрахунками з бюджетом	20,0	15,0	25,0	5,0
Інша поточна	35,0	40,0	40,0	5,0
Усього	1465,0	1525,0	1555,0	90,0

Аналізуючи отримані дані, можна зауважити, що величина виробничих запасів збільшилася на 15,0 тис. грн у 2023 році проти 2021 року, вартість готової

продукції також зростає на 30,0 тис. грн, що в деякій мірі може свідчити про ріст попиту на цю продукцію.

Аналізуючи загальну величину запасів, можна зазначити, що їх вартість зросла на 175,0 тис грн, в той же час дебіторська заборгованість підприємства зросла на 90,0 тис грн.

Для кращого розуміння ситуації та наочності розраховані показники представимо на рисунку 2.3.

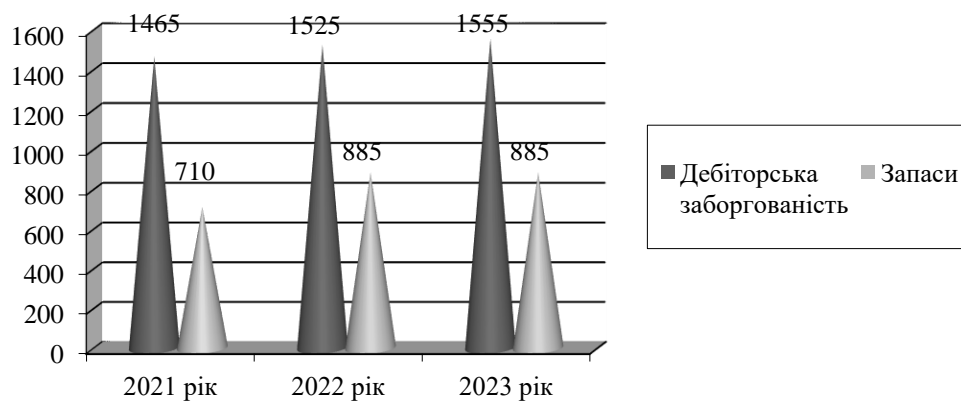

Рисунок 2.3. Співвідношення запасів та дебіторської заборгованості на ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки, тис грн.

Отож, ми провели аналіз часткових показників ефективності діяльності досліджуваного підприємства. Далі нам необхідно здійснити аналіз узагальнюючих показників ефективності діяльності, для цього варто оцінити прибутковість та рівень рентабельність чи збитковості ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки.

2.3. Аналіз та оцінка узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємства

Як відомо, до узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємств усіх форм власності належить прибуток та рентабельність.

Одночасно з цим, прибуток є головним джерелом фінансування усіх необхідних потреб для успішного розвитку підприємства.

Причому, варто зазначити, що абсолютним показником прибутковості є розмір прибутку. В той же час, відносним показником прибутковості є рівень рентабельності. У зростанні розміру прибутку та збільшенні рентабельності зацікавлені абсолютно всі, тому що для підприємств він є головним джерелом виробничого та соціального розвитку, а для держави є джерелом поповнення бюджету.

Тому, важливим для підприємств є проведення аналізу формування, оптимального використання та коректного розподілу прибутку з метою визначення величини чистого прибутку, його складових та тенденції їх зміни.

Аналіз фінансових результатів господарювання ТзОВ «Шанс-2017» доцільно оцінити за допомогою даних таблиці 2.9.

Таблиця 2.9. – Аналіз фінансових результатів господарської діяльності
ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показник	Період			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн., +, –		Відносне, %, рази	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022р./ 2021р.	2023р./ 2022р.	2022р./ 2021р.	2023р./ 2022р.
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів, робіт, послуг, тис. грн.	17200,0	18780,0	17240,0	1580,0	-1540,0	9,2	Зм. в 1,1 рази
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
Валовий прибуток, тис. грн.	1410,0	2500,0	290,0	1090,0	-2210,0	77,3	Зм. в 8,6 рази
Адміністративні витрати, тис. грн.	145,0	160,0	140,0	15,0	-20,0	10,3	Зм. в 1,1 рази
Витрати на збут, тис. грн.	1730,0	1920,0	1870,0	190,0	-50,0	10,9	Зм. в 1,0 рази

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Фінансовий результат від операційної діяльності, тис. грн.	-355,0	550,0	-1860,0	905,0	1310,0	Зб. в 1,5 рази	Зм. в 3,4 рази
Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	-550,0	380,0	-2075,0	930,0	-2455,0	Зб. в 1,5 рази	Зм. в 5,4 рази

Аналіз таблиці показує, що динаміка чистого доходу від реалізації становлять зростання на 9,2% та зниження в 1,1 рази відповідно за досліджуваними роками. Собівартість продукції зростає за досліджуваними роками на 3,1% та 4,1%. В той же час, чистий прибуток підприємства відповідно зріс в 2022 році та знизився в 2023 році.

Для кращого розуміння ситуації та наочності розмір чистого прибутку (або збитку) представимо на рисунку 2.4.

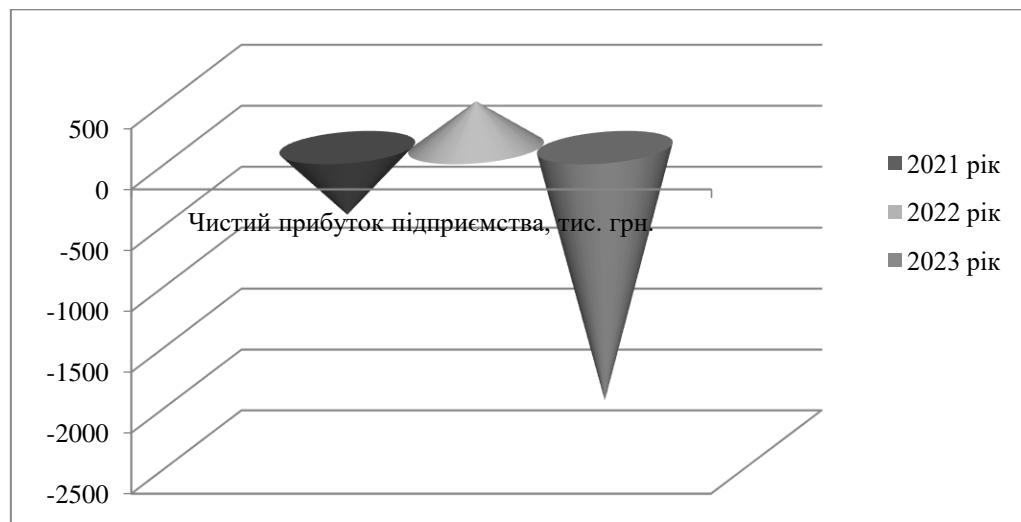

Рисунок 2.4. Динаміка чистого прибутку (збитку) на ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Як показує аналіз, розмір збитків у 2023 році значно зростає. Далі для поглиблення аналізу варто здійснити аналіз основних видів прибутку, які отримує досліджуване підприємство (табл. 2.10).

Таблиця 2.10. –Аналіз абсолютної прибутковості (збитковості)

ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показник	Період			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн., +, –		Відносне, %, рази	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
Валовий прибуток, тис. грн.	1410,0	2500,0	290,0	1090,0	-2210,0	77,3	Зм. в 8,6 рази
Прибуток (збиток) від операційної діяльності, тис. грн.	-355,0	550,0	-1860,0	905,0	-2410,0	Зм. в 1,5 рази	Зм. в 3,4 рази
Прибуток від звичайної діяльності підприємства до оподаткування, тис. грн.	-505,0	405,0	-2000,0	910,0	-2405,0	Зм. в 1,2 рази	Зм. в 4,9 рази
Чистий прибуток, тис. грн.	-550,0	380,0	-2075,0	930,0	-2455,0	Зб. в 1,5 рази	Зм. в 5,4 рази

Далі нам необхідно здійснити аналіз показників відносної прибутковості або ж збитковості, який представлений в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11. – Динаміка показників відносної прибутковості

(збитковості) ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Показник	Період			Відхилення			
				Абсолютне, тис. грн., +, –		Відносне, %, рази	
	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.	2022 р. / 2021 р.	2023 р. / 2022 р.
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	17200,0	18780,0	17240,0	1580,0	-1540,0	9,2	-8,2
2. Собівартість продукції, тис. грн.	15790,0	16280,0	16950,0	490,0	670,0	3,1	4,1
3. Чистий прибуток, тис. грн.	-550,0	380,0	-2075,0	930,0	-2455,0	Зб. в 1,5 рази	Зм. в 5,4 рази
4. Середньорічна вартість виробничих ресурсів, тис. грн.	3885,0	4675,0	4008,0	790,0	-667,0	20,3	Зм. в 1,2 рази
5. Власний капітал, тис. грн.	520,0	560,0	480,0	40,0	-80,0	7,7	-14,3

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8
6. Рівень рентабельності (збитковості) власного капіталу, % $((3/5) \times 100)$	-105,8	67,9	- 432,3	173,7	-500,2	Зб. в 1,6 рази	Зм. в 6,4 рази
7. Рівень рентабельності (збитковості) продукції, % $((3/2) \times 100)$	-3,5	2,3	-12,0	5,8	-14,3	Зб. в 1,5 рази	Зм. в 5,3 рази
8. Рівень рентабельності (збитковості) підприємства, % $((3/4) \times 100)$	-14,2	8,1	-52,0	22,3	-60,1	Зб. в 1,8 рази	Зм. в 6,4 рази

Отож, оцінюючи отримані дані, ми можемо зробити певні висновки. Досліджуване нами ТзОВ «Шанс-2017» за аналізовані роки не мало стійкої тенденції зміни чистого прибутку. Так, в 2021 році товариство не мало чистого прибутку, а мало збитки, тому ми говоримо про збитковість в цьому році. В 2022 році було отримано чистий прибуток в розмірі 380,0 тис. грн, але на жаль, вже в 2023 році підприємство знову отримало збитки 2075,0 тис. грн.

Рівень рентабельності чи збитковості власного капіталу коливався від мінус 105,8% у 2021 році до рентабельності у 67,9% у 2022 та збитковості 432,3% у 2023 році. В той же час, рентабельність продукції була позитивною лише в 2022 році, а в 2023 році цей показник був мінус 12,0%. Одночасно з цим, підприємство було рентабельним лише в 2022 році.

Для наочності отриманих результатів зміну рівня відносної прибутковості (рентабельності) та збитковості ТзОВ «Шанс-2017» представлено на рисунку 2.4.

Отож, як показав проведений аналіз, товариство ТзОВ «Шанс-2017» мало чистий прибуток лише в 2022 році. На жаль, вже у 2023 році рівень збитку був дуже значним, що можна пояснити зниженням доходу від реалізації продукції та зростанням собівартості продукції.

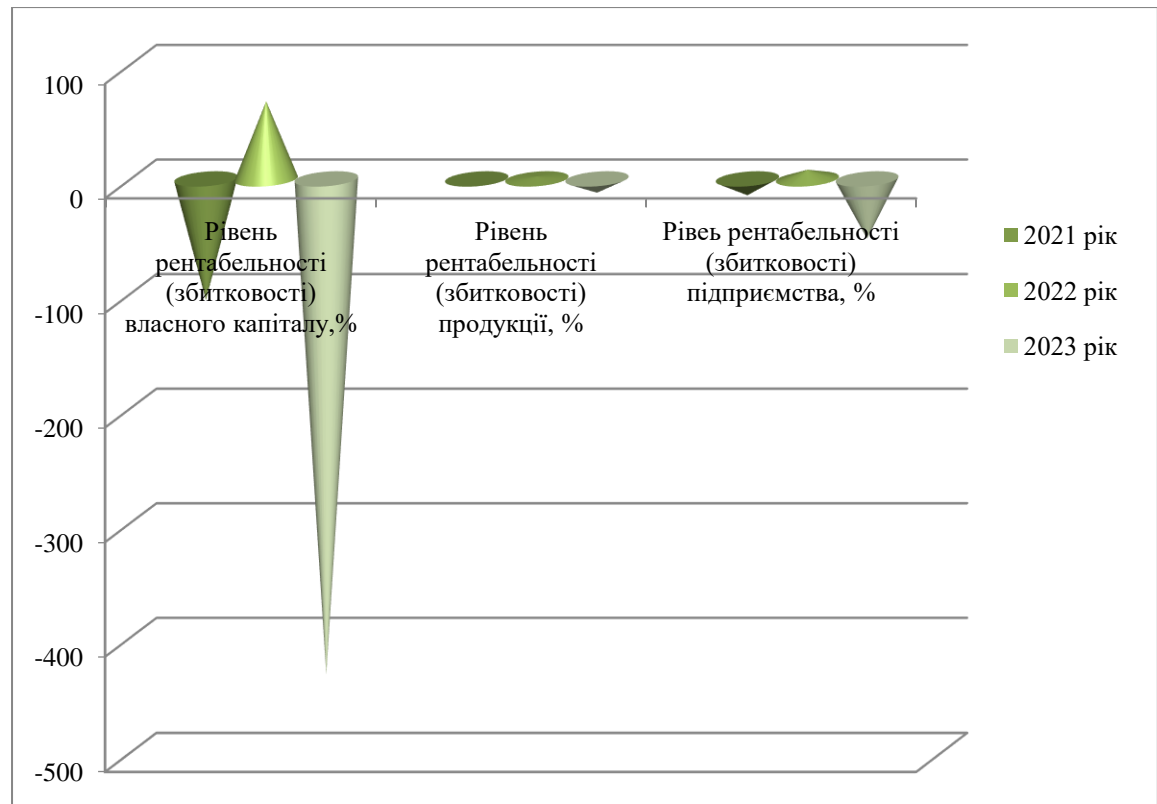

Рисунок 2.4. Динаміка рівня рентабельності (збитковості) на ТзОВ «Шанс-2017» за 2021–2023 роки

Отож, нами був проведений аналіз показників ефективності діяльності досліджуваного підприємства ТзОВ «Шанс-2017», на основі якого ми можемо зробити відповідні висновки:

1. Динаміка обсягу виготовленої продукції не була стабільною, темпи зростання її становлять 10,2% та зниження в 1,1 раз відповідно за досліджуваними роками. Чистий прибуток підприємство мало лише в 2022 році, тобто відбулося його зростання проти 2021 року в 1,5 рази та подальше зниження в 5,4 рази в 2023 році проти попереднього року.

2. Оцінивши показники рентабельності товариства, можна зробити висновок, що рентабельність виробництва підприємства зросла в 2022 році в 1,8 разів, а у 2023 році знизилася в 6,4 рази, що не є позитивною тенденцією.

3. Рентабельність продукції змінювалася аналогічно, вона зросла у 2022 році в 1,5 рази та знизилася в 5,3 рази відповідно за досліджуваними роками.

4. Рентабельність власного капіталу змінюється за досліджуваними роками від мінус 105,8% у 2021 році до 67,9% у 2022 році та до мінус 432,3% у 2023 році, що є негативним моментом та пояснюється відсутністю чистого прибутку як в 2021, так і в 2023 роках.

Отож, підсумовуючи, можна зазначити, що найбільш успішним для товариства ТзОВ «Шанс-2017» був 2022 рік, тоді зросли показники чистого прибутку та рентабельності, що свідчило про підвищення ефективності діяльності досліджуваного підприємства. Але, на жаль, вже у 2023 році значно погіршилися всі показники і ми не можемо говорити про ефективність його діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Як відомо, ефективність діяльності будь-якого підприємства є основним показником успішності його господарювання. Дуже часто вона в основному залежить від обсягу реалізації продукції підприємства та рівня надання послуг. За нормального розвитку ринкової економіки ефективні підприємства збільшують товарообіг продукції та послуг, але часто зберегти це в нинішніх умовах жорсткої конкуренції достатньо складно.

Одночасно з цим, ефективність діяльності є економічною категорією, яка показує реальне співвідношення між отриманими результатами та витраченими на це ресурсами.

Що стосується показників економічної ефективності, то вони є головними інструментами для допомоги в реалізації економічної політики на усіх рівнях, починаючи від підприємств, далі на регіональному рівні та аж до національної економіки. Причому, варто зауважити, що на рівні підприємств показники ефективності діяльності є основним засобом прийняття правильних управлінських рішень з ефективною організацією інвестиційної діяльності, оптимізації витрат необхідних ресурсів, ефективного прийняття інноваційних рішень та вдосконалення цінової політики.

Нині, в умовах військового стану, коли підприємствам надзвичайно важко виживати та працювати ефективно, надзвичайно важливим є підвищення ефективності діяльності вітчизняних підприємств.

Тому, сьогодні, серед головних проблем, які виникають перед економікою України, наріжним каменем є вирішення питань підвищення ефективності діяльності українських підприємств.

Як відомо, на ефективність діяльності підприємства впливає багато чинників, а саме: попит на виготовлену продукцію, її конкурентоспроможність на сучасному ринку, технічний рівень виробництва, відповідність техніки та обладнання сучасним вимогам, рівень кваліфікації виробничого та управлінського персоналу та інші, не менш важливі чинники.

Нині, на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки питання зростання ефективності діяльності підприємства є основним стратегічним напрямком розвитку всіх сфер діяльності та головною об'єктивною необхідністю.

Генеральною метою оцінювання та аналізу ефективності діяльності підприємства є встановлення реальних можливостей для подальшого успішного розвитку підприємства. Саме тому головною умовою для ефективного функціонування українського підприємства є реальне підвищення ефективності господарювання за рахунок оптимального використання його прихованих та реальних можливостей, а також постійна розробка шляхів та напрямів підвищення ефективності його діяльності.

Як показали дослідження, головними факторами підвищення ефективності діяльності вітчизняного підприємства є:

- пришвидшення науково-технічного прогресу, використання новітньої техніки та прогресивної технології, вдосконалення інноваційної політики;

- багатогалузева економіка, її орієнтація на виробництво конкурентоспроможної продукції, прискорений розвиток оборонних підприємств, удосконалення процесу відтворення капітальних вкладень, успішний розвиток наукоємних та високотехнологічних сфер діяльності;

- використання дієвих методів для впровадження процесів диверсифікації, використання прийомів спеціалізації, кооперування праці, вдосконалення організації виробництва та праці тощо;

- пришвидшення роздержавлення та приватизації економіки, використання прогресивних методів державного регулювання, вдосконалення системи мотивації праці;

- підсилення соціально-психологічних чинників, підвищення відповідальності, стимулювання творчої ініціативи персоналу, створення умов для всебічного розвитку особистості, дотримання умов соціальної спрямованості в розвитку виробництва тощо.

Як було досліджено нами, значне підвищення ефективності господарювання можливе лише за умови використання сучасних управлінських

методів. Як свідчать наукові дослідження та показує практичний досвід, використовуючи прийоми ефективного менеджменту, можна значно скоротити витрати на виробництво продукції, збільшити прибутковість зокрема та підвищити ефективність господарювання підприємства в цілому. Важливим моментом для цього є використання елементів мотивації та стимулювання працівників до активної участі в управлінні підприємством, посилення бажання щодо створення та впровадження раціоналізаторських пропозицій.

Отже, підвищення ефективності діяльності будь-яких підприємств є головною проблемою сучасного господарювання. Для якісного і швидкого вирішення різних економічних і соціальних завдань надзвичайно важливим є різке підвищення ефективності господарювання підприємств зокрема та всього суспільного виробництва в цілому.

Варто зазначити, що головним принципом формування якісної та дієвої системи показників ефективності є співставність отриманого результату з необхідними для виготовлення продукції ресурсами.

В свою чергу, використання дієвої системи показників економічної ефективності сільськогосподарськими вітчизняними підприємствами передбачає:

- ціленаправлену орієнтацію підприємства на інтенсивний шлях розвитку;
- повсякчасне вдосконалення господарської діяльності підприємства в результаті постійного використання досягнень науково-технічного прогресу;
- розробка та вдосконалення механізму підвищення ефективності діяльності підприємств усіх форм власності.

Розрахунок вищезазначених показників здійснюється наступним чином:

- 1) на першому етапі необхідно визначити ефективність господарської діяльності за частковими та узагальнюючими показниками;
- 2) потім варто здійснити визначення ефективності використання витрачених ресурсів;
- 3) далі варто провести аналіз ефективності використання власного капіталу;

4) на останньому етапі варто розробити детальні пропозиції для покращення ситуації.

Для уточнення ситуації щодо економічної ефективності сільськогосподарського підприємства важливе значення мають такі показники:

1. Перша група показників – це показники ефективності використання персоналу підприємства, тобто продуктивність праці (відношення обсягу реалізованої продукції до середньооблікової чисельності персоналу). В свою чергу продуктивність праці характеризується трудомісткістю продукції, що виготовляється та виробітком в одиницю часу.

2. Далі йдуть показники ефективності використання оборотних засобів підприємства (їх можна розрахувати як обсяг реалізації продукції на одну гривню оборотних коштів). Як відомо, до таких показників відносять коефіцієнт оборотності та тривалість одного обороту.

3. Наступна група – це показники ефективності використання основних засобів підприємства, таких як: фондівдача; фондомісткість, рентабельність основних засобів, фондоозброєність тощо.

Причому, оцінювання рівня ефективності господарської діяльності проводиться через оцінку та аналіз співвідношення між отриманими результатами та понесеними витратами. Варто зазначити, що окремо взяте підприємство відповідно до своїх стратегічних цілей та перспектив розвитку формує найбільш оптимальну для нього систему показників оцінювання ефективності господарювання.

Отож, ми досліджували підприємство ТзОВ «Шанс–2017», яке є сільськогосподарським підприємством, що створене з метою вирощування аграрної продукції, її зберіганням з мінімальними затратами, успішною переробкою та з подальшою реалізацією для задоволення потреб споживачів.

Як показав аналіз економічних показників виробничо-господарської діяльності ТзОВ «Шанс-2017» воно було прибутковим та працювало ефективно лише в 2022 році, але вже в 2023 році у зв'язку з військовими діями знову погіршилися всі ці показники. Як було досліджено, основною проблемою

товариства є неефективність діяльності як в 2021 році, так і в 2023 році. Ця ситуація виникла через зниження валового прибутку, зростання собівартості, отримання значного збитку, зниження обсягу виготовленої продукції тощо.

Для аналізу ефективності господарювання підприємства нами було проведено аналіз ефективності використання всіх ресурсів, як от: трудових ресурсів, основних засобів, оборотних коштів.

Як показав аналіз, обсяг виготовленої продукції зріс, в той же час знизилася середньооблікова чисельність працівників. Зрозуміло, що річний фонд оплати праці всіх працівників також збільшився, тому що зросла заробітна плата.

Що стосується питомої трудомісткості, то вона знизилася, що в цілому є позитивною тенденцією. Продуктивність праці зросла, а у 2023 році вона знову знизилася. Хоча абсолютне відхилення за досліджуваними роками становило 65,0 тис. грн / особу, що свідчить про ефективне використання персоналу.

Щодо показників ефективності використання основних засобів, то на досліджуваному товаристві за 2021–2023 роки відбувається незначне збільшення фондоддачі та зменшення показника фондомісткості, що в кінцевому результаті є позитивним моментом та свідчить про ефективне управління ними.

При розрахунку показників ефективності використання оборотних засобів, ми отримали найкраще значення коефіцієнту обіговості в 2021 році, а найгірше в 2023 році. В цілому також на ТзОВ «Шанс-2017» спостерігається тенденція до зростання часу одного обороту оборотних засобів, що свідчить про неефективність управління ними.

Як показали наші дослідження, до узагальнюючих показників ефективності діяльності підприємств відноситься прибуток та рентабельність.

Проаналізувавши дані, ми виявили, що чистий прибуток підприємства відповідно зріс в 2022 році та знизився в 2023 році, причому розмір збитку був дуже великим.

Щодо рентабельності, то вона мала додатне значення лише в 2022 році, а в 2021 та 2023 роках ми говоримо про нерентабельність та збитковість товариства. Підсумовуючи, можна сказати, що найбільш успішним та вдалим був 2022 рік,

адже тоді збільшувалися показники чистого прибутку та рентабельності, що свідчить про зростання ефективності діяльності. Але, вже у 2023 році значно погіршилися всі показники і відповідно знизилася ефективність його діяльності.

Тому для виправлення такої негативної ситуації доцільно розробити шляхи та напрямки для підвищення ефективності діяльності досліджуваного підприємства.

Після детального вивчення ситуації, співвласниками товариства було вирішено розширити асортимент продукції та вирощувати капусту кейл, яка в даний момент набирає стрімкої популярності та використовується як суперфуд. Згідно досліджень, капуста кейл, яку ще інколи називають кучерявою капустою вважається лідером по корисності, адже в ній міститься вітамін С в великій кількості, ряд вітамінів групи В, мінерали та нутрієнти, які мають протиракові властивості. Поряд з цим, це дієтичний продукт, адже 100 грам цієї капусти містить всього 33 ккал і 6 г вуглеводів.

Капуста кейл ідеально виглядає в багатьох ресторанных та дієтичних стравах. При цьому всьому, вона добре зберігається, є морозостійкою, а також відмінно переносить теплову обробку, не втрачаючи своїх корисних властивостей. Спочатку було вирішено для посіву кейла використовувати невеличкі площі, які з часом можна буде розширювати.

Отже, суть інвестиційного проєкту – на виробничих потужностях товариства вирощувати капусту кейл для подальшого продажу ресторанам, кафе та споживачам, які дотримуються правил здорового харчування.

На підготовчому етапі було оцінено інвестиційний проєкт за такими аспектами: технічним, комерційним, екологічним, інституційним, соціальним, фінансовим, економічним тощо.

Передбачається, що завдяки успішному впровадженню такого інвестиційного проєкту розшириться асортимент виготовленої продукції, збільшаться обсяги реалізації, зросте прибуток та рентабельність, що в кінцевому результаті призведе до підвищення ефективності діяльності в цілому. Так, як передбачається вирощування дієтичної продукції, то досліджуване

товариство під буде чітко дотримуватися положень санітарно-гігієнічних нормативів та екологічних стандартів щодо вирощування кейлу.

Провівши економічне прогнозування, ми виявили, що впровадження цього інвестиційного проєкту на ТзОВ «Шанс-2017» буде сприяти зростанню величини чистого прибутку, зростанню рентабельності та підвищенню ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому. Тобто, це дозволяє нам зробити висновок, що впровадження інвестиційного проєкту з вирощування капусти кейл на досліджуваному підприємстві ТзОВ «Шанс-2017» буде мати позитивний вплив на зростання ефективності виробничо-господарської діяльності, тобто мета нашого кваліфікаційного дослідження буде досягнута.

Після детальних розрахунків, для реалізації цього інвестиційного проєкту товариству необхідно буде близько 325 тис. грн. Так як, ТзОВ «Шанс-2017» за останній досліджуваний період не мало прибутку, то його інвестування планується здійснювати за рахунок коштів співвласників, також товариство не планує використовувати кредитні кошти.

Якщо говорити про процес вирощування, то в кінці квітня відбувається висів насіння у відкритий ґрунт, вважаючи на наші кліматичні особливості. Цей вид капусти любить яскраве освітлення, тому посіви не варто затіняти та загущувати. Варто сказати, що товариство володіє родючими водопроникними ґрунтами з достатньою щільністю та кислотністю переважно РН 5,5-6,8. Цей вид капусти потребує зволоженних ґрунтів та частого поливу. З огляду на це, були вибрані ділянки, які знаходяться в низині біля природньої водойми. Також передбачається деяке підживлення органічними речовинами. Так як продукція є дієтичною, внесення мінеральних синтетичних добрив не планується.

Розрахунок витрат, які будуть понесені на придбання високоякісного насіння, посів та догляд за насадженнями представлені в Додатку А, таблиця А.1.

Варто сказати, що підготовчий етап для успішної реалізації вищеприписаного інвестиційного проєкту з виробництва інноваційної продукції, а саме капусти кейл, не вимагає багато часу, що дозволить вже в найближчій перспективі

розширити асортимент продукції досліджуваного товариства ТзОВ «Шанс-2017».

Хочемо вірити, що виробництво такої продукції буде ефективним, конкурентноздатним, відповідатиме європейським санітарно-гігієнічним нормам щодо дієтичних продуктів харчування та усім вимогам безпеки.

Для здійснення оцінки доцільності впровадження та економічної вигідності інвестиційного проєкту з вирощування кейла для дієтичного харчування, варто розрахувати необхідні показники ефективності проєктів, такі як: термін окупності інвестиційних вкладень, ЧТВ (чисту теперішню вартість проєкту), індекс рентабельності тощо. Усі початкові дані та розрахунки подамо в Додатку Б.

Отож, як показали здійснені нами розрахунки, запропонований до впровадження проєкт з вирощування інноваційної продукції, а саме капусти кейл є прийнятним та економічно вигідним. Ми отримали наступні результати: період окупності цього проєкту становить 1,3 роки, чиста теперішня вартість (ЧТВ) є додатньою, індекс рентабельності є високим. Отож, як свідчать показники ефективності та доцільності впровадження інвестиційних проєктів, його реалізація є економічно вигідною. Зазначимо, що його впровадження призведе до розширення асортименту продукції, отримання додаткового прибутку, зростання рентабельності та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності ТзОВ «Шанс-2017» в цілому.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАНЬ

1. Мних Є.В. Економічний аналіз: підручник. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. Київ: Центр навч. літ-ри, 2015. 472 с.
2. Бандурка О.М., Коробов М. Я., Орлов П. Г., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Либідь, 2023. 168 с.
3. Салига С.Я., Салига К.С., Крилова Л.І., Скачкова О.В. Теоретичні засади оцінки економічної ефективності господарської ефективності підприємств. Запоріжжя: ГУ «ЗІДМУ», 2021. 52 с.
4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. і перероб. Київ: Атіка, 2019. 528 с.
5. Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: КНЕУ, 2021. 528 с.
6. Пітер Ф. Друкер. Виклики для менеджменту ХХІ століття Видавництво: «КМ-Букс», 2020. 240 с.
7. Турило А.М., Зінченко О.А. Фінансово-економічні аспекти оцінки результатів і ефективності діяльності підприємства. *Фінанси України*. 2018. № 8. С.35–44.
8. Інгільдєєва Е.Р., Рубан Т.Є. Визначення фінансових аспектів щодо оцінки ефективності діяльності підприємства. *Наукові праці ДонНТУ. Серія: Економічна*, 2021. Вип. 100-1. С. 128–133.
9. Горобець Т.А., Гончарук А.Г. Методичний підхід до оцінки ефективності діяльності підприємств малого та середнього бізнесу. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. № 5. С. 77–86.
10. Статистика підприємств: навч. посібник / С.О. Матковський та ін. / за ред. С.О. Матковського. Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. Київ: Вид-во «Алерта», 2023. 560 с.
11. Рзаєва Т.Г., Хурхач А.О. Оцінка результативності та ефективності діяльності підприємства відповідно до потреб економічного аналізу. *Вісник*

Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. № 6. Т. 2. С. 17–22.

12. Маркар'ян Е.А., Герасименко Г.П., Маркорьян С.Е. Економічний аналіз господарської діяльності: навч. посібник. Рівне: КНОРУС, 2018. 552 с.

13. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2016.

14. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінуючий індикатор фінансової безпеки підприємств. *Вісник економіки. 2022. Вип. 4. С. 97–112.*

15. Немцов В. Д., Довгань Л.С. Стратегічний менеджмент: навч. посібник. Київ: УВПК Ексоб, 2019. 560 с.

16. Kanigel R. The one best way: Frederick Winslow Taylor and the enigma of efficiency. Boston : MIT Press Books, 2005. 688 p.

17. Stroiko T.V., Dusheyko D.M. Quality Assessment Integral Indicator Institutional Environment of National Economy Post-Soviet and Post-Socialist Countries of Eastern Europe. *Modeling of the Regional Economy. 2015. Т. 2. № 26. P. 310–327.*

18. Нагавичко Т.О. Дослідження тотожності понять результативності та ефективності. Підвищення ефективності діяльності підприємств харчової та переробної галузей АПК: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конф., 19–20 листопада 2014 р. Київ: НУХТ, 2021. С. 294–296.

19. Косянчук Т.Ф., Кучма С.В. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства за сучасних умов. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2023. № 3. Т. 3. С. 113–116.*

20. Величко А. Антикризове управління як один із напрямів підвищення ефективності діяльності підприємства. Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів: матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та аспірантів, 20–21 квітня 2022 р. Черкаси: ЧННІ ДВНЗ «Університет банківської справи», 2017. С. 65–68.

21. Резніченко А.В., Петровська О.Г. Ефективність використання ресурсного потенціалу підприємства – суб'єкта зовнішньоекономічної

діяльності. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 5. Т. 1. С. 145–149.

22. Бондар Н., Воротін В., Гаєвський О. Економіка підприємства: навч. посібник / за заг. ред. А.В. Калини. Київ: МАУП, 2016. 350 с.

23. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>

24. Генкін Б.М. Економіка і соціологія праці. Київ: Кондор, 2021. 384 с.

25. Лазарева Н.О., Гончарук А.Г. Гносеологічні аспекти ефективності діяльності підприємства. *Економічний форум*. 2023. № 2. С. 216–222.

26. Hoque A. The effect of entrepreneurial orientation on Bangladeshi SME performance: Role of organizational culture. *International Journal of Data and Network Science*. 2018. Т. 2. №. 1. Р. 1–14.

27. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 488 с.

28. Гіляровський Л.Т. Комплексний економічний аналіз господарської діяльності: навч. Мукачево: ТК Велбі, Проспект, 2017. 360 с.

29. Головінов М. Економіка підприємства: навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган- Барановського. Донецьк: ДонНУЕТ, 2018. 266 с.

30. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібник. Київ: Знання, 2018. 679 с.

31. Дєєва Н. М., Дедіков О.І. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2022.

32. Єгорченко Н.О. Перспективність поширення спільного підприємництва у міжнародних економічних відносинах. *Економіка та держава*. 2019. №7. С. 130.

33. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: навч. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. Київ: Кондор, 2023. 364 с.

34. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2022.

35. Колот А.М. Мотивація, стимулювання і оцінка персоналу. Київ. 2019, 258 с.
36. Банера Н.П., Гелей Л.О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 1 (71). С. 55–62.37.
37. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2022.
38. Шалімова Н., Магопець О., Босенко А. Інтеграційні процеси як чинники впливу на формування механізму управління оподаткуванням сільськогосподарських товаровиробників. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. 2022. Вип. 1. С. 42–60.
39. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2022.
40. Примак Т. Економіка підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 200, 178с.
41. Ткаченко Н.М. Економіко-правовий характер власного капіталу: функції і формування. *Підприємство, господарство, право. Науково-практичний журнал*. 2021. №5. С. 109–111.
42. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: навч.- метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2022.
43. Харитонов А. Управління виробничим підприємством. *Економіка і життя*. 2019 р. № 37.
44. Чечетов М., Мендрул О. Корпоративне управління в умовах економічної трансформації. *Економіка України*. 2021. №4. С. 10–19.
45. Швиданенко Г.О., Олексюк О.І. Сучасна технологія діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія. Київ: КНЕУ, 2022. ISBN 966-574-396-1.
46. Шегда А.В., Литвиненко Т.М., Нахаба М.П. Економіка підприємства. Київ, 2015.

47. Шиян Д.В., Строченко Н.І. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Київ: Видавництво А.С. К., 2021. ISBN 966-8291-38-7.

48. Офіційний сайт Національного рейтингового агентства «Рюрік». URL: <http://rurik.com.ua/>

49. Самура Ю.О. Ризик-менеджмент у системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств, установ та організацій. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 15. С. 732–738.

50. Господарський кодекс України: 436-IV у редакції 16.10.2020. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2003. № 18–22. Ст. 144.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
ВИХІДНІ ДАНІ ЗА ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЄКТОМ
З ВИРОЩУВАННЯ КЕЙЛУ

Таблиця А.1. – Початкові витрати для реалізації проєкту з вирощування
капусти кейл

Вид роботи	Вартість, грн.
Придбання насіння	191000
Підготовка ділянки	58000
Підготовка та навчання персоналу	76000
Всього	325000

Таблиця А.2. – Календарний графік виконання робіт

Назва	Тривалість, днів	Дата початку
Розробка проєкту	50	1.02.25
Підготовка ділянок під посіви	10	20.03. 25
Придбання насіннєвого матеріалу	10	30.03.25
Підготовчі роботи, навчання персоналу	20	20.04.25
Початок виробництва	-	10.05.25

Таблиця А.3.– Очікувані фінансові (грошові) потоки

ТзОВ «Шанс-2017» за 2025–2027 рр.

Період	Очікувані фінансові (грошові) потоки, грн.
2025 рік	230780
2026 рік	280790
2027 рік	320870

ДОДАТОК Б
РОЗРАХУНКИ КРИТЕРІЇВ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ДОЦІЛЬНОСТІ
ЗА ІНВЕСТИЦІЙНИМ ПРОЄКТОМ

Як свідчать наукові джерела, економічна сутність показника період окупності (ПО) впроваджуваного інвестиційного проєкту розуміється як очікувана кількість років, за які відшкодується початкова інвестиція. Побудуємо часову лінію та знайдемо відповідне значення.

	0	1	2	3
ГП	-325000 грн.	230780 грн.	280790 грн.	320870 грн.
СГП	-325000 грн.	-94220 грн.	186570 грн.	507440 грн.

Рисунок Б.1. Часова лінія фінансових (грошових) потоків інвестиційного проєкту на досліджуваному підприємстві

Розрахуємо період окупності:

$$ПО = 1 + \frac{94220}{280790} = 1,3 \text{ роки}$$

Отже, як показали розрахунки, період окупності даного проєкту – 1,3 роки. Варто зазначити, що реалізація цього проєкту передбачена на 3 роки, тому розрахований показник свідчить про доцільність його прийняття.

Ще одним важливим показником є дисконтований період окупності, так званий ДПО інвестиційного проєкту, який розраховується як очікуваний період, необхідний для відшкодування початкових вкладень з врахуванням рівня

інфляції. Будуючи часову лінію нам потрібно продисконтувати грошові потоки при коефіцієнті дисконтування 12%.

Дисконтування грошових потоків, що виникають на підприємстві в різні періоди часу, можна здійснити за такою формулою:

$$P = \frac{CF}{(1+r)^n}$$

де CF – грошові потоки, грн.;

r – ставка дисконту;

n – кількість років.

Дисконтовані грошові потоки будуть мати вигляд:

$$P_1 = \frac{230780}{(1+0,12)^1} = 206053,6 \text{ грн.};$$

$$P_2 = \frac{280790}{(1+0,12)^2} = 224632,1 \text{ грн.};$$

$$P_3 = \frac{320870}{(1+0,12)^3} = 229192,9 \text{ грн.}$$

Часова лінія буде мати наступний вигляд

	0	1	2	3
ГП	-325000 грн.	230780 грн.	280790 грн.	320870 грн.
ДГП	-325000 грн.	206053,6 грн.	224632,1 грн.	229192,9 грн.
СГП	-325000 грн.	-118946,4 грн.	105685,7 грн.	334878,6 грн.

Рисунок Б.2. Часова лінія дисконтованих грошових потоків за проектом

Звідси, дисконтований період окупності розраховується:

$$ДПО = 1 + \frac{118946,4}{224632,1} = 1,5$$

Отже, провівши відповідні розрахунки, ми отримали значення дисконтованого періоду окупності, яке становить 1,5 роки. Цей показник свідчить про доцільність реалізації проєкту.

За методом так званої чистої теперішньої вартості (ЧТВ) чисте теперішнє значення вхідного фінансового потоку порівнюється з теперішнім значенням вихідного фінансового потоку, але з врахуванням вартості капіталу. Якщо показник ЧТВ > 0, то цей інвестиційний проєкт приймається [15, с. 32].

$$ЧТВ = -325500 + 206053,6 + 224632,1 + 229192,9 = 334378,6 \text{ грн.}$$

Чиста теперішня вартість за розрахуванням проєктом становить 334378,6 грн. Так як отримане значення додатне, то таким чином інвестиційний проєкт варто впроваджувати.

Наступний метод – це метод індексу рентабельності (ІР), який має на увазі оцінювання можливих капіталовкладень з врахуванням поточної вартості вкладених грошей. Якщо $ІР > 1$, то в цьому випадку інвестиційний проєкт доцільно прийняти [15, с. 119–123].

Тому розрахуємо даний показник:

$$ІР = (206053,6 + 224632,1 + 229192,9) / 325500 = 1,9$$

Отже, за цим показником проєкт також доцільно прийняти до впровадження.

Результати отриманих розрахунків покажемо в таблиці Б.1.

Таблиця Б.1. – Оцінка доцільності впровадження інвестиційного проєкту з вирощування кейлу на ТзОВ «Шанс-2017»

Показник	Значення
Сума інвестиційних затрат	325 000,0
Чиста теперішня вартість проєкту	334 378,6
Індекс рентабельності проєкту	1,9
Термін окупності проєкту	1, 3 роки
Дисконтований термін окупності проєкту	1, 5 роки

Отож, розрахувавши основні показники та критерії доцільності та ефективності впровадження інвестиційного проєкту, ми отримали результати, за якими проєкт з виробництва капусти кейл є доцільним для впровадження. Причому, існує реальна можливість зростання отримання чистого прибутку, зростання рентабельності та підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності в цілому.

Додаток В

Баланс підприємства ТЗОВ «Шанс-2017»

за 2021–2023 роки

Додаток Г

Звіт про фінансові результати ТзОВ «Шанс-2017»

за 2021–2023 роки